

מסורת הש"ס

א (לעיל: **א**) (**ג**) ‏גוי"ר‏י"ף‏וה"ש יוסף‏; **א** ‏(**ז**) ‏ז"ל‏ דמילא‏; **א** ‏(**ו**) ‏וּלְקַמֵּן ‏(**ו**) ‏ס"א ותמי וכן גירסת הערוך עשרין ותמי וכו' בערך עשר ע"ש שהליך כפירוש היה למחשב כולו‏; **א** ‏(**ו**) ‏והא וכו' ל"א למא ‏(**ב**) ‏בס"א‏; **א** ‏(**ו**) ‏פרשת עקב‏; **א** ‏(**ח**) ‏דף ו‏; **א** ‏(**ט**) ‏נ"מ"ז‏; **א** ‏(**י**) ‏ויאל ב‏; **א** ‏(**י**) ‏בתמיא משום דנקרבין קדוש דהיינו שאתם כו' גירסת רש"י‏; **א** ‏(**י**) ‏ס"א ותמיס‏; **א** ‏(**י**) ‏גו"ר ש"א ויצי"ב,

תורה אור השלם

- ובני ציון גילו ושמחו ביה אֱלֹהֵיכֶם בַּיּוֹם הַזֶּה וְכָלֶם אֵת הַמִּוֹדָה לַצִּדְקָה וְיִוֹרֵד לָכֶם גֶּשֶׁם מִזְרָה וּמִלְקוֹשׁ בְּרֹאשׁוֹן; יואל ב כג
- יְתֵר הָגוֹם אֲבָל הָאֶרֶץ וְיֵתֶר הָאֶרֶץ אֲבָל הַזֶּלֶק וְיֵתֶר הַזֶּלֶק אֲבָל הַחֲסִיל; יואל א ד
- הַזֹּרְעִים בְּדַמְעָה בְּרִגָה יִקְרָא; תהלים קכו ה
- וְאֶלְיָשָׁע דִּבֶּר אֶל הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הָיְתָה אֵת בְּנָהּ לֵאמֹר קוּמִי וּלְבִי אֵת וּבִיתְךָ וּגְוִרֵי בִּאֲשֶׁר תִּהְיֶה בִּי קְרָא יְיָ לְקָרֵב גּוֹם אֵל אֶל הָאֶרֶץ שִׁבְעַ שָׁנִים; מלכים ב ח א
- וְיָגֵר עַל יָמִין וְרֵעַב וְיֵאכֹל עַל שְׂמֹאוֹל וְלֹא שִׁבְעוּ אִישׁ בֶּשֶׂר וְדָעוּ יֵאכֹלוּ; הושע יט ט
- לֹא אֶעֱשֶׂה חֲרוֹן אַפִּי לֹא אֲשׁוּב לִשְׁחַת אֲפָרִים בִּי אֵל אֲנֹכִי וְלֹא אִישׁ בְּקִרְבֶּךָ קְדוֹשׁ וְלֹא אֲבֹאֵב בְּעִיר; הושע יט ט
- יְרוּשָׁלַם הַבְּנוּיָה בְּעִיר שַׁחֲרָדָה לֶהָ יִתְחַד; תהלים קכב ג
- וּבֹאחַת יִבְעָרוּ וְיִסְבְּלוּ מוֹטֵר הַקְּלִים עַץ הָאֵז; ירמיהו י ח
- הָבֵל הַקְּהֵה מַעֲשֶׂה תַעֲתֻעִים בַּעַת פִּקְרָתָהּ יִאבֹדוּ; ירמיהו י טו
- בִּי שְׁתִּים רַעוּת עֲשֶׂה עֲמִי אוֹתִי עֲזוּבוּ מִקֹּדֶם מִיִּם חֲסִים לְחֻצֵּב לָקֶם בִּירוּתָהּ בִּארֶת נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר לֹא יִכְלוּ הַקְּהִים; ירמיהו יג יג

הגהות הב"ח

א ‏(**ג**) ‏גוי"ר‏י"ף‏וה"ש יוסף‏; **א** ‏(**ז**) ‏ז"ל‏ דמילא‏; **א** ‏(**ו**) ‏וּלְקַמֵּן ‏(**ו**) ‏ס"א ותמי וכן גירסת הערוך עשרין ותמי וכו' בערך עשר ע"ש שהליך כפירוש היה למחשב כולו‏; **א** ‏(**ו**) ‏והא וכו' ל"א למא ‏(**ב**) ‏בס"א‏; **א** ‏(**ו**) ‏פרשת עקב‏; **א** ‏(**ח**) ‏דף ו‏; **א** ‏(**ט**) ‏נ"מ"ז‏; **א** ‏(**י**) ‏ויאל ב‏; **א** ‏(**י**) ‏בתמיא משום דנקרבין קדוש דהיינו שאתם כו' גירסת רש"י‏; **א** ‏(**י**) ‏ס"א ותמיס‏; **א** ‏(**י**) ‏גו"ר ש"א ויצי"ב,

רבינו גרשום

כיון שהתחיל לישאל במוסף דיום ראשון שוב אינו פוסק, אלא שואל במנחה ובשחרית ובערבית] ומסוף וכו'. ואף רב הדר ביה, ואמר כיון שהתחיל שוב אינו פוסק, מונה כ"א. בתשרי, ודיינו

ראשון של אחרון, ויתחיל לישאל ושוב אינו פוסק, כדרך שמונה מר"ה ועד יוה"כ. יורה ומלקוש בראשון. האי ראשון היינו ניסן. בימי יואל נתקיים מקרא הזה. יורה בראשון, ולעולם יורה במרחשון הוא. שני ושלישי ורביעי. בניסן, נמצא חבואה שגילה להתגדל בו^{[דרושה גרילה ביי"א יום, מרביעי דניסן עד יום י"ז בו שמקרבין בו העומר. כשהשור הולך לזרוע בוכה, שרע. מזה אלומותיו. דמשמע תרי, דקנה ורת ושיבולת שתי ורתות. אמר הקב"ה לא אכנס בירושלים של מעלה. דהכי משמע, עד שבקרבך קדוש שיבנה ירושלים למטה, לא אכנס לירושלים של מעלה. יחדיו. משמע תרי ירושלים. ומגלן דהאי אחת משמע ע"י, כתיב הכא מוסר הבלים עץ הוא. עשרים וארבעה שביקא להו. כלומר, והלא עברו על עשרים וארבעה ספרים. ע"י, עשרים ושש עבירות כתיבי באותה פרשה התשפט התשפט.}

יחזקאל הנביא את ישראל בפרשת התשפוט את עיר הדמים, אלו הן, עיר שופכת דם, ועשתה גלולים, טמאת השם, רבת המהומה, איש לא ידעו היו בן לעצן שפוך דם, ^(ו) אבל ואם הקלו בך, לגר עשו בעושק בחורב, יתום ואלמנה הונו בך, קרשי בויה, ואת שבחותי חללת, אישי וכולי היו בך, ואל החרים (עיר) [אכלו] בך, ומה עשו בחובך, עדות את גלה בך, טמאת הנדה (ענה) [ענן] בך, ואיש את אשת רעהו עשה תועבה, ואיש את כלתו טמא בזמה, ואיש את אחותו בכוזב, ואיש את אחיו לקחו בך, נשך ותורבית לקחת, ותבצענן^[דרבך בעשק, ואותי שכחת נאם ה'], ותבצענן^[רעך בעשק, ואותי שכחת נאם ה'], ועל כולם לא חתם אלא על הגזל, והנה הכיתי כפי אל בצעך אשר עשית ועל דמך אשר היו בחובך. היעמוד לבך אם תחזקנה דרך לימים אשר אני עושה אותך אני ה' דברתי ועשיתי. והפיצותי אותך בגוים ויוריתיך בארצות והתימותי טומאתך מכם. ותחלת בך לעיני (ה)גוים וידעת כי אני ה'. א' ליה הכי אמר ר' יוחנן. עבירה אחת שיש בה שתי רעות, ומאי ניהו ע"י, שנאמר כי שתיים רעות עשה עמי

רצא אמר כיון שהסחיל בשמיני ספק שציעי שזב אינו פוסק: **הדר**

ביה. ממאי דאמר פוסק: **מונה כ"א יום**. מראש השנה עד שמיני

ספק שציעי של חג כדרך שמונה מר"ה עד יוה"כ י' ימים שמתחיל למנות מיום ראשון של ר"ה ומוכיר מכאן ואילך והו שמוכיר בשמיני ספק שציעי שהוא כ"ב שזב אינו פוסק. והא"י דמתחילין אנו למנות מיום א' דהא דלאו עושין ב' ימים לאו משום ספק דשמה עיברו לאלול דהא אָנן בקיאינן בקציעא דירחא אלא משום דמנהג אבותינו צדינו.

ל"א מונה כ"א יום כדרך שמונה כו' כלומר אס עיברו אלול לא יחשזו מיום ראשון של ר"ה כ"א יום שאס כן לא ימאלו צידו אלא כ' וכלים ^(ט) ציום טוב שציעי יום נטילת ערבה אלא מיום שמתחילין למנות עשרה ימים לעשות בעשירי יוה"כ יתחיל למנות באלו שבכך לא טיעה שיום הכפורים יום אחד לצד וידע

מתיכן התחילו למנות לו וציום שכלין כ"א ^(ט) דהיינו ציום טוב אחרון מתחיל להזכיר וכיון שהתחיל שזב אינו פוסק: **א"ל רב נחמן לרז יצחק יורה בניסן הוא**. דכתיב ויורד לכם גשם מורה ומלקוש בראשון בתמיה: **והא צמרחשון הוא**. דמתנא לקמן ובספרי ^(ו) הוא: יורה ומלקוש מפרש לקמן ^(ט): **אמר ליה**. ודאי צמרחשון הוא ומקרא זה צימי יואל בן פתואל נתקיים שירה ומלקוש היה בראשון ע"י כס שהיה רעב שזע שנים דכתיבי ^(ט) קרא ה' לרעב וגם צא אל הארץ שזע שנים וכתיב יתר הגוס אכל הארצה וגו': הכי גרסינן **יאל אדר ולא ירדו גשמים**. ולא זרעו. רזב אדר לא גרסינן: **רביעה ראשונה**. התחלת גשמים. ולקמן ^(דף ו:) מפרש רביעה שמרביע את הארץ: או **יורענו וימות**. צרעב קודם שמתגדל התצנואה החדשה שלא יהיה לו מה **עשה להם נס כו'**. והיינו דכתיב ושלמתי לכם את השמים אשר אכל הארצה וגו' ^(ט): **נפגלה להם תצנואה שצחורי נמלים ומה שצנכלים**. שאלרו העכזרים: **יאלו וזרעו**.

^(ו) וזרעו מה שצידם: **שני**. צניסן ושלישי ורביעי ומה שמתאלו אכלו ולאחר שזרעו ירדו להם גשמים אכלו: **צניסן והקריבו עומר צט"ו** צניסן ושלמתי תצנואה חדשה: **הגרילה בששה חדשים**. מתשרי ועד ניסן: **צי"א יום**. מחמשה צניסן עד ט"ו

צו: הוורעים צדמעה צרנה יקלורו. שלא היה להן מה לאכול: **מאי הלך ילך וצנה**. אס לצני אדם צצר נאמר הוורעים צדמעה צרנה יקלורו אלא על השור הכתוב **אומר: צנליכסו**. לחרוש התלס: **וצחוריסו אוכל חזיו**. שחם מן התלס שזרעו צהליכסן שכשהוא זורע מיד מתחלת ליגדל: **מאי צא יצוא צרנה נושא אלומותיו**. אס מפני התצנואה שיש להם לאכול הרי צצר אמור צרנה יקלורו: **צנולס ורפיס**. זהו נס גדול מה שאין כן דרך כל תצנואה שהקנה פי שלשה וארצעה צצנולת: **כי קרא ה' לרעב**. צימי יורסן בן אחאב נאמר: **מה שצנודוס**. ספיחים ומה שנשתייר צצדות: **אכלו צצר צניסס**. מקלסס: **משום דנקרבין קדוש**. ס' שאתה מטיב מעשין לא יצא הקצ"ה צעיר: **לא אצא צירושלים כו'**. והכי קאמר עד שהיא צקרבין קדוש למטה דהיינו ירושלים לא אצוא צעיר שחוצרה לה יחדיו. ירושלים שלמטה תהא צנויה כעיר שחוצרה לה שהיא כיואל צה חצירתה ודוגמתה. מכלל דלכיכא ירושלים אחרייתי והיכן אס לא למעלה: **וצאחס יצערו ויכסלו מוסר הצלים עץ הוא**. אי לאו גזרה שזה היה משמע אטומים כעץ לקבל מוסר ולשוא היו לוקין: **צאחס**. עצירה שהן עושין ימצערו הכסילים רשעים: **עשרים ט'וארצעה שציקא להו**. בתמיה. צפרשת התשפוט ^(יחזקאל כג) כ"ד עצירות שעצרו. ל"א שעצרו על כ"ד ספרים: ששקולה

רבא אמר כיון שהתחיל שוב אינו פוסק: **הדר** אמר רב ששת כיון שהתחיל שוב אינו פוסק ואף רב הדר ביה דאמר רב חננאל אמר רב מונה עשרים ואחד יום כדרך שמונה עשרה ימים מר"ה עד יוה"כ * ומתחיל וכיון שהתחיל שוב אינו פוסק * והלכתא כיון שהתחיל שוב אינו פוסק: **מתנ"י** ^(ט) עד מתי שואלין את הגשמים ר' יהודה אומר עד שיעבור הפסח ר' ^(ט) מאיר אומר עד שיצא ניסן שנאמר ^(ו) ויורד לכם גשם יורה ומלקוש בראשון: **גמ'** א"ל רב נחמן לר' יצחק יורה בניסן ^(ט) יורה במרחשון הוא ^(א) (דתנן) ^(א) יורה במרחשון ומלקוש בניסן א"ל הכי אמר רבי יוחנן בימי

יואל בן פתואל נתקיים מקרא זה דכתיב ביה ⁽²⁾ יתר הגום אכל הארבה וגו' אותה שנה יצא אדר ולא ירדו גשמים ירדה להם רביעה ראשונה באחד בניסן אמר להם נביא לישראל צאו וזרעו אמרו לו מי שיש לו קב חטים או קבים שעורין יאכלנו ויחיה או יזרענו וימות אמר להם **אעפ"כ צאו וזרעו נעשה להם נס ונתגלה להם מה שבכתלין ומה שבחורי נמלים יצאו וזרעו שני ושלישי ורביעי וירדה להם רביעה שניה בחמשה בניסן הקריבו עומר בששה עשר בניסן נמצאת חבואה הגדילה בששה חדשים גדילה באחד עשר יום נמצא עומר הקרב מתבואה של ששה חדשים קרב מתבואה של אחד עשר יום ועל אותו הדור הוא אומר ⁽³⁾ הוורעים ברמעה ברנה יקצרו הלך ילך ובכה נושא משך הורע וגו' מאי הלוך ילך ובכה נושא משך וגו' א"ר יהודה שור כשהוא חורש הולך ובוכה ויורדו אוכל חזיו מן התלם וזהו בא יבא ברנה מאי נושא אלומותיו א"ר חסדא ואמרי לה במתניתא תנא קנה ורת שיבולת זרתים א"ל רב נחמן לר' יצחק מאי דכתיב ⁽⁴⁾ כי קרא ה' לרעב וגם בא אל הארץ שבע שנים בהנך שבע שנים מאי אכול א"ל הכי אמר רבי יוחנן שנה ראשונה אכלו מה שבבתיים שניה אכלו מה שבשדות שלישית בשר בהמה טהורה רביעית בשר בהמה חמישית בשר שקצים ורמשים ששית בשר בניהם ובנותיהם שביעית בשר זרועותיהם לקיים מה שנאמר ⁽⁵⁾ איש בשר וזרעו יאכלו וא"ל רב נחמן לר' יצחק מאי דכתיב ⁽⁶⁾ בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר משום דבקרבך קדוש לא אבוא בעיר א"ל הכי א"ר יוחנן אמר הקב"ה לא אבוא בירושלים של מעלה עד שאבוא לירושלים של מטה ומי איכא ירושלים למעלה אין דכתיב ⁽⁷⁾ ירושלים הבנויה כעיר שחוצרה לה יחדיו וא"ל רב נחמן לר' יצחק מאי דכתיב ⁽⁸⁾ ובאחת יבערו ויכסלו מוסר הבלים עץ הוא א"ל הכי א"ר יוחנן אחת היא שמבערת רשעים בגיהנם מאי היא עץ כתיב הכא מוסר הבלים עץ הוא וכתיב התם ⁽⁹⁾ הבל המה מעשה תעתועים וא"ל רב נחמן לר' יצחק מ"ד ⁽¹⁰⁾ כי שתיים רעות עשה עמי תרתין הוא דהוו עשרין ^(ט) וארבע שביקא להו א"ל הכי א"ר יוחנן אחת שהיא שקולה**

כלומר, וכי הניחו בכ"ב ספרים [הנותרים] עבירה הכתובה בהם שלא עשו אותה. (ואנו קבלנו מרבותינו, כי אילו הן כ"ד [חטאות] [הסתן]מות בכאן הם המפגן[רשים בתלמוד ארץ ישראל פרק אילו שאין להם חלק] ⁽⁷⁾ יש מן החכמים המפגן[רשים שהיו אומרים כ"ד רעות אילו הן הנוכרות בהאי קרא, אותי עזבו מקור מים חיים, לחצוב להם, עזבך את ה' אלהיך, רעתך, ומשובותיך, ולא תחרתי אליך, לא אעבור, צועה, זונה, נחפכת, נכתם עונך, לא נטמאתי, דרכך בזיא, אחתי זרים, ואחוריהם אליך, הובישו הם, [המה] מלכיהם, שריהם כהניהם, ונביאיהם, אומרים לעץ אבי אתה, לאבן את ילדנתו, כי פנו אלי עורף, מספר עריך היו אלהיך. אלו כ"ד רעות. ונאנו קבלנו מרבותינו כי אילו הן כ"ד [חטאות] [הסתן]מות בכאן הם המפגן[רשים בתלמוד ארץ ישראל בפרק אלו שאין להם חלק], אמר ר' יוחנן לא גלו ישראל עד שנעשו כ"ד חטות של מינים, שנאמר בן אדם שולח אני אותך וגו', אל הגוי אמרד לא נאמר אלא הגוים המורדים, ומצאנו במדרש חזית, א"י יוחנן כ"ד חטאות הוכיח אדם שולח אני אותך בך, ⁽⁸⁾ אבל ואם הקלו בך, לגר עשו בעושק בחורב, יתום ואלמנה הונו בך, קרשי בויה, ואת שבחותי חללת, אישי וכולי היו בך, ואל החרים (עיר) [אכלו] בך, ומה עשו בחובך, עדות את גלה בך, טמאת הנדה (ענה) [ענן] בך, ואיש את אשת רעהו עשה תועבה, ואיש את כלתו טמא בזמה, ואיש את אחותו בכוזב, ואיש את אחיו לקחו בך, נשך ותורבית לקחת, ותבצענן^[רעך בעשק, ואותי שכחת נאם ה'], ותבצענן^[רעך בעשק, ואותי שכחת נאם ה'], ועל כולם לא חתם אלא על הגזל, והנה הכיתי כפי אל בצעך אשר עשית ועל דמך אשר היו בחובך. היעמוד לבך אם תחזקנה דרך לימים אשר אני עושה אותך אני ה' דברתי ועשיתי. והפיצותי אותך בגוים ויוריתיך בארצות והתימותי טומאתך מכם. ותחלת בך לעיני (ה)גוים וידעת כי אני ה'. א' ליה הכי אמר ר' יוחנן. עבירה אחת שיש בה שתי רעות, ומאי ניהו ע"י, שנאמר כי שתיים רעות עשה עמי

כלומר, וכי הניחו בכ"ב ספרים [הנותרים] עבירה הכתובה בהם שלא עשו אותה. (ואנו קבלנו מרבותינו, כי אילו הן כ"ד [חטאות] [הסתן]מות בכאן הם המפגן[רשים בתלמוד ארץ ישראל פרק אילו שאין להם חלק] ⁽⁷⁾ יש מן החכמים המפגן[רשים שהיו אומרים כ"ד רעות אילו הן הנוכרות בהאי קרא, אותי עזבו מקור מים חיים, לחצוב להם, עזבך את ה' אלהיך, רעתך, ומשובותיך, ולא תחרתי אליך, לא אעבור, צועה, זונה, נחפכת, נכתם עונך, לא נטמאתי, דרכך בזיא, אחתי זרים, ואחוריהם אליך, הובישו הם, [המה] מלכיהם, שריהם כהניהם, ונביאיהם, אומרים לעץ אבי אתה, לאבן את ילדנתו, כי פנו אלי עורף, מספר עריך היו אלהיך. אלו כ"ד רעות. ונאנו קבלנו מרבותינו כי אילו הן כ"ד [חטאות] [הסתן]מות בכאן הם המפגן[רשים בתלמוד ארץ ישראל בפרק אלו שאין להם חלק], אמר ר' יוחנן לא גלו ישראל עד שנעשו כ"ד חטות של מינים, שנאמר בן אדם שולח אני אותך וגו', אל הגוי אמרד לא נאמר אלא הגוים המורדים, ומצאנו במדרש חזית, א"י יוחנן כ"ד חטאות הוכיח אדם שולח אני אותך בך, ⁽⁸⁾ אבל ואם הקלו בך, לגר עשו בעושק בחורב, יתום ואלמנה הונו בך, קרשי בויה, ואת שבחותי חללת, אישי וכולי היו בך, ואל החרים (עיר) [אכלו] בך, ומה עשו בחובך, עדות את גלה בך, טמאת הנדה (ענה) [ענן] בך, ואיש את אשת רעהו עשה תועבה, ואיש את כלתו טמא בזמה, ואיש את אחותו בכוזב, ואיש את אחיו לקחו בך, נשך ותורבית לקחת, ותבצענן^[רעך בעשק, ואותי שכחת נאם ה'], ותבצענן^[רעך בעשק, ואותי שכחת נאם ה'], ועל כולם לא חתם אלא על הגזל, והנה הכיתי כפי אל בצעך אשר עשית ועל דמך אשר היו בחובך. היעמוד לבך אם תחזקנה דרך לימים אשר אני עושה אותך אני ה' דברתי ועשיתי. והפיצותי אותך בגוים ויוריתיך בארצות והתימותי טומאתך מכם. ותחלת בך לעיני (ה)גוים וידעת כי אני ה'. א' ליה הכי אמר ר' יוחנן. עבירה אחת שיש בה שתי רעות, ומאי ניהו ע"י, שנאמר כי שתיים רעות עשה עמי

אוהי עזבו, והלכו אל הגלילים, כי עברו עיי כתיים גו', עד ועמי המיר כבודו בלא יועיל.

מאימתי פרק ראשון תענית

ה.

רבא אמר כיון שהתחיל שוב אינו פוסק. כלומר כיון שהתחיל ציום ראשון של ^(ט) אחרונים שזב אינו פוסק וכן הפסק: **יורה במרחשון הוא**. פי' אקרא דכתיב ויורד לכם גשם מורה ומלקוש בראשון פריך דמתני' אפשר לתרץ דלמלקוש קסמין אצל ציורה מודה דצמרחשון:

ובחזירתו אוכל חזיו מן התלם וכו'. וקשיא הא דקאמר לעיל נמלא הגדילה בששה חדשים גדילה בחדש עשר יום הוה ליה למימר גדילה בתלסר ^(ט) וצי"ד יומי שהרי מיד מתחלת ליגדל ושמה י"ל דלכל המאחרת שזרעה צשלישית קאמר נמלא גדילה צי"א יום וצ"ע: **לא אבוא בעיר**. פירוש צעיר ר"ל צעיר ממס וי"מ פסטיה דקרא צעיר צשנאה כלומר לא אצוא צשנאה ועיר הוי ל' שנאה כמו ומלאו פני תצל ערים (ישעיה ד): ומי

יואל בן פתואל נתקיים מקרא זה דכתיב ביה ⁽²⁾ יתר הגום אכל הארבה וגו' אותה שנה יצא אדר ולא ירדו גשמים ירדה להם רביעה ראשונה באחד בניסן אמר להם נביא לישראל צאו וזרעו אמרו לו מי שיש לו קב חטים או קבים שעורין יאכלנו ויחיה או יזרענו וימות אמר להם **אעפ"כ צאו וזרעו נעשה להם נס ונתגלה להם מה שבכתלין ומה שבחורי נמלים יצאו וזרעו שני ושלישי ורביעי וירדה להם רביעה שניה בחמשה בניסן הקריבו עומר בששה עשר בניסן נמצאת חבואה הגדילה בששה חדשים גדילה באחד עשר יום נמצא עומר הקרב מתבואה של ששה חדשים קרב מתבואה של אחד עשר יום ועל אותו הדור הוא אומר ⁽³⁾ הוורעים ברמעה ברנה יקצרו הלך ילך ובכה נושא משך הורע וגו' מאי הלוך ילך ובכה נושא משך וגו' א"ר יהודה שור כשהוא חורש הולך ובוכה ויורדו אוכל חזיו מן התלם וזהו בא יבא ברנה מאי נושא אלומותיו א"ר חסדא ואמרי לה במתניתא תנא קנה ורת שיבולת זרתים א"ל רב נחמן לר' יצחק מאי דכתיב ⁽⁴⁾ כי קרא ה' לרעב וגם בא אל הארץ שבע שנים בהנך שבע שנים מאי אכול א"ל הכי אמר רבי יוחנן שנה ראשונה אכלו מה שבבתיים שניה אכלו מה שבשדות שלישית בשר בהמה טהורה רביעית בשר בהמה חמישית בשר שקצים ורמשים ששית בשר בניהם ובנותיהם שביעית בשר זרועותיהם לקיים מה שנאמר ⁽⁵⁾ איש בשר וזרעו יאכלו וא"ל רב נחמן לר' יצחק מאי דכתיב ⁽⁶⁾ בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר משום דבקרבך קדוש לא אבוא בעיר א"ל הכי א"ר יוחנן אמר הקב"ה לא אבוא בירושלים של מעלה עד שאבוא לירושלים של מטה ומי איכא ירושלים למעלה אין דכתיב ⁽⁷⁾ ירושלים הבנויה כעיר שחוצרה לה יחדיו וא"ל רב נחמן לר' יצחק מאי דכתיב ⁽⁸⁾ ובאחת יבערו ויכסלו מוסר הבלים עץ הוא א"ל הכי א"ר יוחנן אחת היא שמבערת רשעים בגיהנם מאי היא עץ כתיב הכא מוסר הבלים עץ הוא וכתיב התם ⁽⁹⁾ הבל המה מעשה תעתועים וא"ל רב נחמן לר' יצחק מ"ד ⁽¹⁰⁾ כי שתיים רעות עשה עמי תרתין הוא דהוו עשרין ^(ט) וארבע שביקא להו א"ל הכי א"ר יוחנן אחת שהיא שקולה**

כלומר, וכי הניחו בכ"ב ספרים [הנותרים] עבירה הכתובה בהם שלא עשו אותה. (ואנו קבלנו מרבותינו, כי אילו הן כ"ד [חטאות] [הסתן]מות בכאן הם המפגן[רשים בתלמוד ארץ ישראל פרק אילו שאין להם חלק] ⁽⁷⁾ יש מן החכמים המפגן[רשים שהיו אומרים כ"ד רעות אילו הן הנוכרות בהאי קרא, אותי עזבו מקור מים חיים, לחצוב להם, עזבך את ה' אלהיך, רעתך, ומשובותיך, ולא תחרתי אליך, לא אעבור, צועה, זונה, נחפכת, נכתם עונך, לא נטמאתי, דרכך בזיא, אחתי זרים, ואחוריהם אליך, הובישו הם, [המה] מלכיהם, שריהם כהניהם, ונביאיהם, אומרים לעץ אבי אתה, לאבן את ילדנתו, כי פנו אלי עורף, מספר עריך היו אלהיך. אלו כ"ד רעות. ונאנו קבלנו מרבותינו כי אילו הן כ"ד [חטאות] [הסתן]מות בכאן הם המפגן[רשים בתלמוד ארץ ישראל בפרק אלו שאין להם חלק], אמר ר' יוחנן לא גלו ישראל עד שנעשו כ"ד חטות של מינים, שנאמר בן אדם שולח אני אותך וגו', אל הגוי אמרד לא נאמר אלא הגוים המורדים, ומצאנו במדרש חזית, א"י יוחנן כ"ד חטאות הוכיח אדם שולח אני אותך בך, ⁽⁸⁾ אבל ואם הקלו בך, לגר עשו בעושק בחורב, יתום ואלמנה הונו בך, קרשי בויה, ואת שבחותי חללת, אישי וכולי היו בך, ואל החרים (עיר) [אכלו] בך, ומה עשו בחובך, עדות את גלה בך, טמאת הנדה (ענה) [ענן] בך, ואיש את אשת רעהו עשה תועבה, ואיש את כלתו טמא בזמה, ואיש את אחותו בכוזב, ואיש את אחיו לקחו בך, נשך ותורבית לקחת, ותבצענן^[רעך בעשק, ואותי שכחת נאם ה'], ותבצענן^[רעך בעשק, ואותי שכחת נאם ה'], ועל כולם לא חתם אלא על הגזל, והנה הכיתי כפי אל בצעך אשר עשית ועל דמך אשר היו בחובך. היעמוד לבך אם תחזקנה דרך לימים אשר אני עושה אותך אני ה' דברתי ועשיתי. והפיצותי אותך בגוים ויוריתיך בארצות והתימותי טומאתך מכם. ותחלת בך לעיני (ה)גוים וידעת כי אני ה'. א' ליה הכי אמר ר' יוחנן. עבירה אחת שיש בה שתי רעות, ומאי ניהו ע"י, שנאמר כי שתיים רעות עשה עמי

כלומר, וכי הניחו בכ"ב ספרים [הנותרים] עבירה הכתובה בהם שלא עשו אותה. (ואנו קבלנו מרבותינו, כי אילו הן כ"ד [חטאות] [הסתן]מות בכאן הם המפגן[רשים בתלמוד ארץ ישראל פרק אילו שאין להם חלק] ⁽⁷⁾ יש מן החכמים המפגן[רשים שהיו אומרים כ"ד רעות אילו הן הנוכרות בהאי קרא, אותי עזבו מקור מים חיים, לחצוב להם, עזבך את ה' אלהיך, רעתך, ומשובותיך, ולא תחרתי אליך, לא אעבור, צועה, זונה, נחפכת, נכתם עונך, לא נטמאתי, דרכך בזיא, אחתי זרים, ואחוריהם אליך, הובישו הם, [המה] מלכיהם, שריהם כהניהם, ונביאיהם, אומרים לעץ אבי אתה, לאבן את ילדנתו, כי פנו אלי עורף, מספר עריך היו אלהיך. אלו כ"ד רעות. ונאנו קבלנו מרבותינו כי אילו הן כ"ד [חטאות] [הסתן]מות בכאן הם המפגן[רשים בתלמוד ארץ ישראל בפרק אלו שאין להם חלק], אמר ר' יוחנן לא גלו ישראל עד שנעשו כ"ד חטות של מינים, שנאמר בן אדם שולח אני אותך וגו', אל הגוי אמרד לא נאמר אלא הגוים המורדים, ומצאנו במדרש חזית, א"י יוחנן כ"ד חטאות הוכיח אדם שולח אני אותך בך, ⁽⁸⁾ אבל ואם הקלו בך, לגר עשו בעושק בחורב, יתום ואלמנה הונו בך, קרשי בויה, ואת שבחותי חללת, אישי וכולי היו בך, ואל החרים (עיר) [אכלו] בך, ומה עשו בחובך, עדות את גלה בך, טמאת הנדה (ענה) [ענן] בך, ואיש את אשת רעהו עשה תועבה, ואיש את כלתו טמא בזמה, ואיש את אחותו בכוזב, ואיש את אחיו לקחו בך, נשך ותורבית לקחת, ותבצענן^[רעך בעשק, ואותי שכחת נאם ה'], ותבצענן^[רעך בעשק, ואותי שכחת נאם ה'], ועל כולם לא חתם אלא על הגזל, והנה הכיתי כפי אל בצעך אשר עשית ועל דמך אשר היו בחובך. היעמוד לבך אם תחזקנה דרך לימים אשר אני עושה אותך אני ה' דברתי ועשיתי. והפיצותי אותך בגוים ויוריתיך בארצות והתימותי טומאתך מכם. ותחלת בך לעיני (ה)גוים וידעת כי אני ה'. א' ליה הכי אמר ר' יוחנן. עבירה אחת שיש בה שתי רעות, ומאי ניהו ע"י, שנאמר כי שתיים רעות עשה עמי

אוהי עזבו, והלכו אל הגלילים, כי עברו עיי כתיים גו', עד ועמי המיר כבודו בלא יועיל.

^(ח) נראה דר"ל דאסקנה לעיל דאין הלכה כר"י דקך מתני' רק כחלק דר"י דש"ץ היורד וכו'. ^(ג) נראה דל"ל ר"מ אמר עד שלא וכו'. ^(ג) אולי צ"ל צימי יואל בן פתואל ירד מורה צניסן. ^(ד) כאן צ"ל מ"ש למטה לא גלו וישראל וכו'. ^(ה) אב ואס נחשבים לנ' וכן יוסף ואלמנה כ"ה בערך.